

Motion till riksdagen 2022/23:993

av **Angelika Bengtsson m.fl. (SD)**

Scenkonst

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nationell översyn och kvalitetssäkring av scenkonstutbildningar och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Riksteatern bör få möjlighet att utveckla sin verksamhet i linje med det som anförs i motionen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning om frilansares arbetsvillkor och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur incitamentsstrukturerna kan förbättras för att öka icke-offentliga aktörers deltagande i finansieringen av kulturlivet och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

I Sverige finns ett brett spektrum av scenkonstutbildningar. Det är glädjande att utbudet är stort och att många söker sig till dessa. Scenkonsten är idag en global verksamhet, konkurrensen om varje tjänst är hård och svenska artister och kulturarbetare söker sig både inrikes och utrikes för att få anställning. Varje år går hundratals scenkonstnärer ut sin utbildning och varje år står elever inför samma nervositet och ovisshet som föregående klass då det gäller att åka runt på auditions och förhoppningsvis få en anställning.

För att det ska råda någorlunda balans mellan utbud av utbildningsplatser och efterfrågan inom scenkonsten, samt för att säkra kvalitet och svensk scenkonst i den internationella konkurrensen är översyn och utvärdering viktiga verktyg. Sverigedemokraterna förordar därför en nationell översyn och utvärdering av utbudet och kvalitetssäkringen av scenkonstutbildningar i landet.

Utbildning

Sverigedemokraterna ser ett behov av en översyn av utbudet och antalet utbildningar vi har inom de estetiska ämnena såsom dans, teater, musik och sång. Det är viktigt att utvärdera hur våra svenska elever står sig i konkurrensen med övriga Europas konstnärer. Vid en översyn kan vi se om det råder balans och där det kan behövas, se till att höja kvaliteten på de utbildningar där det finns behov.

Många skolor har rektorer som saknar kompetens att leda en yrkesutbildning. Att ha egen erfarenhet inom scenkonsten bör vara ett krav som ställs när man rekryterar ny personal inom en yrkesutbildning med en snäv och specifik inriktning, för att förstå hur en yrkesutbildning fungerar. Idag riktas kritik mot skolor då de saknar personal som kan leda utbildningen framåt för att nå nya nivåer för eleverna. Det är eleverna som ska ligga i fokus för att vi ska kunna fortsätta konkurrera internationellt mot de bästa eleverna i likartade utbildningar. Det är så vi upprätthåller en hög nivå på utbildningarna för att säkerställa nästkommande generationer konstnärer på våra nationella samt internationella scener.

För att se till att hålla en hög och konkurrenskraftig nivå måste idag alla lärare ha en lärarlegitimation. Vi stödjer denna reform, men anser att personer som verkat i sin sektor i hela sitt verksamma yrkesliv och som ämnar stanna kvar om än i annan form, inte bör behöva läsa till full lärarutbildning. I delar av kultursektorn är erfarenhet viktigare än utbildning, och det är inte rimligt att en erfaren scenkonstnär ska behöva genomgå en full lärarutbildning för att kunna utbilda inom sitt specialiseringsområde.

Många elever väljer att vidareutbilda sig idag efter sin redan genomförda utbildning. Detta kan i och för sig vara bra, men som nyutbildad scenkonstnär är det erfarenhet som oftast både saknas och som samtidigt efterfrågas av arbetsgivare. Sveriges alla kulturscener, både privata som statliga, behöver ett tätare samarbete under elevens utbildning. Detta gynnar alla parter. Dels är det en lönsamhet kostnadsmissigt, dels får elever den erfarenhet som annars är svår och nästintill omöjlig att få till under sin utbildning, men även förbättra en kontakt mellan elever och arbetsgivare, en kontakt som är väldigt åtråvärd som nyexaminerad. Att många vill och behöver vidareutbilda sig direkt efter examen visar på brister i utbildningen. Detta vill vi få bukt med genom ovan nämnda förslag.

Riksteatern

Riksteatern är en viktig verksamhet i ledet att tillgängliggöra kulturupplevelser över hela landet. Därför vill vi utveckla och bredda Riksteatern så att fler kulturutövare kan få en säker och trygg anställning. Vi vill att fler dansare, skådespelare, musiker och andra scenkonstutövare ska kunna bli delaktiga i Riksteaterns arbete och anställningar. Idag försörjer sig många kulturutövare på projektanställningar som oftast är kortvariga, alltifrån några dagars arbete till månader. För att säkerställa en trygg försörjning anser vi som ovan nämnt att fler bör få långvariga anställningar på våra scener runt om i landet. Detta skulle även leda till tryggare SGI.

Frilansares arbetsvillkor

Arbetsvillkoren i kulturlivet har de senaste decennierna gått mot osäkra korta anställningar. Svagheter med den så kallade gig-ekonomin blev tydliga under coronapandemin, särskilt inom kulturlivet och scenkonsten i och med att deras

verksamheter inte kunde bedrivas med begränsningarna som infördes för allmänna sammankomster.

Även om branschen försökte lösa situationen med olika initiativ, så klargjorde pandemin att situationen för branschen inte är hållbar, och många aktiva scenkonstnärer kunde inte ta del av samhällets skyddsnät som andra, exempelvis vad gäller arbetslöshetsersättning. Systemet har högre krav rörande anställning än de många i branschen hade, även om dessa personer i sig inte varit arbetslösa innan pandemin. Det tydliggjordes även att en större satsning borde göras gällande avtalsskrivning och kontrakt – något som också gjordes för att skydda bägge parter i en upphandling och inköp. Det är bra att branschen rannsakade sig själv i de problem som uppstod kopplat till avtal och kontrakt.

Scenkonsten, tillsammans med kulturbranschen i stort, är en del av landets informationsdelningssystem, och dess frihet är viktig för demokratin. Kulturbranschens försvagning under pandemin innebär en risk eftersom det ger staten utökad möjlighet att ta kontroll över branschen.

De utredningar som tillsattes under och strax efter coronapandemin (Från kris till kraft – återstart för kulturen, SOU 2021:77, och Kreativa Sverige! Nationell strategi för främjande av hållbar utveckling för företag i kulturella och kreativa branscher, SOU 2022:44) visar på hur komplex kulturbranschen är. Det är fortsatt angeläget att bevaka och åtgärda de problem som uppstod och kvarstår, under samt efter pandemin. Inte minst är anställningsformer en sådan fråga som bör prioriteras.

Bredare finansiering till den fristående kulturen

Den svenska scenkonstbranschen och kulturlivet i stort är idag i hög grad beroende av offentliga medel. Det är problematiskt att kulturlivet, däribland scenkonsten, är så beroende av staten eftersom det är en del av förmedlandet av idéer i samhället och den fria åsiktsbildningen. En alltför dominant offentlig finansiering kan således innebära en risk för betydande statlig påverkan över samhällssamtalet. Kulturen behöver oftast ha en finansiär i ryggen, och den som är ekonomiskt beroende är inte fri, men genom en mångfald av finansiärer och aktörer kan fler idéer komma till uttryck inom kulturlivet. Fler finansieringsaktörer kan även leda till en tryggare situation för scenkonstnärer och kulturskaparna som helhet. I Danmark har exempelvis näringslivet en aktivare roll i kulturens finansiering. Sverige behöver få till en kulturförändring inom näringslivet och kapitalstarka personer för att få dem att i högre grad delta i finansiering av det svenska kulturlivet. För att uppnå detta behöver vi utvärdera om incitamentsstrukturerna för kulturdonationer kan förbättras. Förslagsvis tar vi intryck från grannlandet Danmark, som använder sig av stiftelser för finansiering av kulturlivet i högre grad än vad vi gör i Sverige.

Formerna för hur incitamentsstrukturerna kan stärkas för andra aktörer att delta i kulturlivets finansiering bör utredas skyndsamt och genomföras omgående.

Angelika Bengtsson (SD)

Bo Broman (SD)

Jonas Andersson (SD)

Leonid Yurkovskiy (SD)

Runar Filper (SD)